

№ 20

წელიწადი
8 ი ო ტ ბ

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ სტამბაში ყოველ ეკმს. ხელ-მოწერული წერილები არ დაბეჭდვება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანი“ სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41. მისამართი: Тифლისь, Ред. „Театри да Цховреба“ Ис. Имедашвили

№ 20

3306 ა, 15 მანისი

1916 წ.

უბრალო საუბარი უბრალო მკითხველთან

VI

ნათქვამია კაცმა ქირი მალა, ქირმა თავი არ დამალაო.

რაც უნდა ვმალოთ სომეხ-ქართველთა ურთიერთობის ხასიათი, ეს ურთიერთობა თვითონ არ მალავს თავს და, რაც დრო გადის, თანდათან უარესდება, მწვავედება.

რომ ვიძახოთ, ერთმანეთის ძმები და მეგობრები ვართო, თავის მოტყუება იქნება.

ძმებიც უნდა ვიყოთ, მეგობრებიც! ან კი რატომ არ უნდა ვიყოთ? ერთად გვიცხოვრია და ვცხოვრობთ, ერთგვარ პირობებში ვიმყოფებით, ერთს ბედ ქვეშა ვართ, ერთგვარი ქირი გვახნია წყულულათ, ერთნაირ ეროვნულ იდეალს შეგვტრფით.

უნდა ვიყოთ დიდიც, მაგრამ არა ვართ, ან უკეთ რომა ვსტევა, ალ რა ვართ.

საქართველოს დამოუკიდებლობის დროს ქართველები და სომხები ერთი მეორისაგან არ განირჩეოდნენ, ძმურათ, მეგობრულათ ცხოვრობდნენ და ერთათ ეწეოდნენ საქვეყნო საქმეს.

დამოუკიდებლობის დაკარგვის შემდეგაც მეგობრულ-ნათესაური განწყობილება ჩვენ შორის არ შეწყვეტილა.

ბევრი ჩვენი გამოჩენილი პირის დედა სომეხი იყო და ამ გვართა ქორწინების შემწყობით ჩვენ შორის მეგობრობა კი არა ნათე-

საობაც კი ფეხს იმაგრებდა. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, რომ „გაუბოლიტიკებელი“ მოქალაქე სომეხი იტყუადა ხოლმე: ჩვენ საქართველოს ხალხიო; დღეს კი ამგვარ რასმე ველარ გაიგონებთ. დემოკრატიულ წრეებში ქალაქით და სოფლით მეგობრობის ნაცვლათ სიძულვილი იკადებს ფეხს: ქართველი მოქალაქე და სომეხი მოქალაქე, ქართველი ხელოსანი და სომეხი ხელოსანი, ქართველი გლეხი და სომეხი გლეხი თუ წინეთ მეგობრულათ, თანხმობით ეწეოდნენ შრომის უღერს, დღეს ერთი მეორეს იძულდნენ.

ეს სამწუხარო, მეტათ სამწუხარო სინამდვილეა. მაგრამ ამ სინამდვილის წინაშე თავალები კი არ უნდა დაგხუჭოთ, კი არ უნდა გადაეფარცხოთ ის, უნდა კარგათ დავინახოთ, რომ როგორმე თავიდან მოვიშორო.

ქართველეს ს და საქართველოში მცხოვრებ სომხის დემოკრატის, მშრომელ ხალხს რა აქვს ერთმანერთთან სამტრო და საძულო არაფერი.

ორივეს ინტერესი, ორივეს კეთილდღეობა, ორივეს მომავალი მოითხოვს, ერთათ, მეგობრულათ, თანხმობით მოქმედებასა და ცხოვრებას. ორივემ უნდა კარგათ დავინახოთ ის მიზეზები, რომლებიც ერთმანეთს გვაძულდებენ და ორივე უნდა შევიცადოთ ამ მიზეზების ძარიან-ფესვიანად აღმოფხვრას.

სიძულვილის მიზეზს ხშირად ჰხედვენ შემდეგ მოვლენაში: თავდა-აზნაურობას მამული ხელადან ეცლება, ქართლ-კახეთში მამულის დიდი ნაწილი სომხების ხელში გადადის;

საქართველოს
საბჭოთაო
ხალხთა

გაკორტებული თავდა-აზნაურობა თავისი უმეტესობის მიზნის სომხის ბურჟუაზიაში ჰხედავს და, სხვა რომ არა შეუძლიარა, მთელი სომხობის მიმართ მტრობა-სიძულვილს ქადაგებსო.

სხვების აზრით ქართველი ბურჟუაზია ნელ-ნელა იზრდება. სომხის ბურჟუაზიაში ისა ჰხედავს ძლიერ მეტოქეს და ამიტომ მწვავედება ქართველ-სომეხთა ურთიერთობაო.

ორივე ამ მოვლენას, რასაკვირველია, აქვს ალაგი ჩვენს ცხოვრებაში; ორივე ამ საბუთში არის ქეშმარიტება, მაგრამ სომეხ-ქართველთა ურთიერთობა მართლ ამ საბუთებით არ აიხსნება.

ამ საბუთების მიხედვით მთელი ზრალი ამ ურთიერთობის გამწვავებაში ქართველ თავადებს და ვაჭრებს ედება: პირველები გაკორტებულან, მეორეებს გამდიდრება უნდათ, სომხის ბურჟუაზია კი არაფერ შუაში არა ყოფილა.

სომხის ბურჟუაზია დიდი ხანია იძენს ჩვენს სოფლებსა და ქალაქებში მამულსა და ქონებას, მაგრამ ამ შეძენას უწინ ჰქონდა მხოლოდ ზარადი, ეკონომიურა ხასიათა: თავადი ჰყიდდა, სომეხი ყიდულობდა, თავადს აკლდებოდა, სომეხს ემატებოდა, თავადი ღარიბდებოდა, სომეხი მდიდრდებოდა.

ერთის სიტყვით ამ პროცესს წმინდა ეკონომიური ხასიათი ჰქონდა. ამის წინააღმდეგ ჩვენ არაფერი არ გვეთქმის.

რასაკვირველია, სასურველი იყო და ფრიად საჭირო, რომ ჩვენი თავადების ადგილმამული ჩვენსავე გლეხებს დაჩვენოდათ; მაგრამ გლეხები ხელშოკლეთ იყვენ და ადგილების ერთად ერთი მყიდველები სომეხები იყვენ. ისინიც ჰყიდულობდენ და, რასაკვირველია, უნდა ეყიდათ.

ღრო გავიდა. სომხის ბურჟუაზია საქართველოში ძალიან მომაგრდა; საქართველოს მიწა-წყალზე შესამჩნევათ მოიმაგრა ფეხი. სომხის ბურჟუაზია მეტათ გაიზარდა და მას დაეხადა იმპერიალისტური მისწრაფება. აი სწორეთ ამ დღიდან საქართველოში ადგილმამულისა და ქონების შეძენის ხასიათი ნელ-ნელა და თანდათან ჰკარგავს ეკონომიურ სა-

ხეს და ლებულობს ჰოლიტიკურს: სომხის ბურჟუაზიის მიზანია საქართველოს დაზარობა და შიგსომეხთა გაძლიერება.

თუ სომხის ბურჟუაზიამ თავის მიზანს მიაღწია და იმპერიალისტური მადი დაიკმაყოფილა, ჩვენ მოსაზრება მოგვევლის.

აი უმთავრესი მიზეზი ჩვენ შორის მტრობა-სიძულვილისა სწორეთ აქ არის.

სომხის მსხვილ ბურჟუაზიას აქვს თავისი საკუთარი იდეალი, საკუთარი მისწრაფება. მისი მისწრაფება ძირიან-ფრესიანათ ეწინააღმდეგება ქართველი ხალხის მისწრაფებას.

სომხის მსხვილი ბურჟუაზია სისტემატიურათ, ყოველ გვარის საშუალებით ახორციელებს თავის განზარბეას და არავითარი მეგობრული კავშირი ქართველ ხალხთან მას არა სურს. ან როგორ შეიძლება მეგობრული განწყობილება გასურდეს იმ ადამიანთან, რომელსაც გადაყლაპვის უპირებ.

თუ ზოგჯერ ამ ბურჟუაზიის წარმომადგენლები მეგობრობაზე დიწყებენ ხოლმე ლაპარაკს, ეს ცალიერი სიტყვებია: სომხის მსხვილი ბურჟუაზია ისეთ გზას ადგია ჩვენში, რომ მისთან არავითარი მეგობრული კავშირი არ შეიძლება. ამისათვის საჭიროა და აუცილებელი, რომ სომხის ბურჟუაზიამ თავისი პოლიტიკა შესცვალოს ჩვენში; ეს კი ყოველად შეუძლებელია.

ეროზის შესახებ თათბირმა საკმაოთ გამოაშკარავა, რომ სომხის მსხვილ ბურჟუაზიას არავითარი მეგობრული კავშირი არა ჰსურს ჩვენთან და არც შეუძლია.

რისთვის ილაშქრებდენ სომხის ბურჟუაზიის წარმომადგენლები არსებული ტიპის ეროზის წინააღმდეგ? იმიტომ რომ ეს ერობა დემოკრატიული არ არის?

ნეტავი როდის შემდეგ შეიქნა სომხის მსხვილი ბურჟუაზია დემოკრატიის ინტერესების დამცველი, ან როდის შეითვისეს მისმა წარმომადგენლებმა დემოკრატიული თვალსაზრისი?

არსებული ტიპის ერობა მათ მხოლოდ იმიტომ დაიწუნეს, რომ ამ გვარ ერობაში ისინი ყველგან უმცირესობას შეადგენენ.

მერე რა ვუყუთ?

თუკი მეგობრობა დას ლიდარობა ჰსურთ, ეს რას შეუშლის ხელს?

მაგრამ მათ უნდათ, ერობაშიც უმრავლესობას შე-დგენდენ, ისე როგორც ქალაქის თვითმმართველობაში და სული ამოგვართვან.

არსებული ტიპის ერობა რომ სომხის ბურჟუაზიას უმრავლესობას ამღევდეს, იცოცხლებთ მას ორივე ხელეგებით ჩასქიდებოდა და ხელს აღარ ვაუშვებდა.

თუ რომ უმცირესობაში დარჩენა ამდენათ სახარალოა, მაშ რათ ვადააქცია სომხის მსხვილმა ბურჟუაზიამ ქალაქის თვითმართველობა წმინდა სომხურ დაწესებულებათ და ყოველგვარ ღონეს ხმარობს, რომ ქართველობა შიგ არ შეუშვას?

ყოველივე ეს მხოლოდ იმ აზრის ვასაშუქებლათ მოვიყვანე, რომ სომხის მსხვილ ბურჟუაზიას არ შეუძლია სხვებთან და არც ჩვენთან მეგობრობა და ურთიერთობა.

სომხის მსხვილი ბურჟუაზია მეტათ ძლიერია და მომზადებული, მას აქვს მჭიდრო ორგანიზაცია; ის ცოტს ლაპარაკობს და ბევრ საქმეს აკეთებს. ქართველი ერის არსებობისათვის მისი საქმიანობა მეტად დიდ საფრთხეს წარმოადგენს.

ჩვენ კი ყოველთვის ბევრს ვლაპარაკობთ და ცოტას ვაკეთებთ. თუ აწიკ ამ გზით ვიარებთ, შეუძლებელია და შეუწყნარებელი.

უნდა თვალი გავახილოთ და ვილონოთ რამე.

ვ. კეძელი

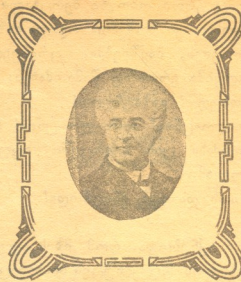
გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ი

მზემ გაიცინა...

ხამთრისაგან გასუსხულმა დედამიწამ, თიქოს პირბადე მოიხადა, მკერდი გაიკეკლცა და საპატარძლოდ გაიღიმა,—მისი გიჟმაიხი სატრფო—ცეცხლ-მფრქვევი მზე ისე მზურკადედ ეამბორა, ისე გრძნობით აციმციმდა, რომ დედამიწას ჭრუნატელმა დაურბინა, სიცოცხლის ენებით დაითრო.

— გუგუ, გუ-გუგუ! — გადასძახა გუგულმა ამწყვანებულ მიდამოს.

— თივ-თივ-თივ! — დაიკრიალეს ჩიორებმა.

მლ. მესხიშვილი

ამ ეჟმად თბილისში იმყოფება და სამშაბათს, 17 მაისს, სახალხო სახლში ურიელ აკოსტას როლს შეასრულებს.

— მომილოცნია, მომილოცნია! გაუგალობა შეშვება შეშვს და მზიარული სიმღერით სუტროში შეფრთხილდა.

— ჰა, ჰაჰა, ჰაჰა როგორ თბილა, როგორ ეს დალოცვილი! ახლა თამამად შემოძლია მზეს შევხედო, გავიშალო და ავყავადე. რა კარგია ეს დალოცვილი გაზაფხული, რა ტბილია სიცოცხლე! — გაუტიქრა უენო იმ და სახი ყური ცქიცტა...

— თეო, ჰა თეო! თუ ღმერთი გწამს, სადილი ეზოში მომიტანე, იქ მიჩვენებ; რაკი ღმერთმა გაზაფხული მომასწრო, აწი არაფერი გვიქირს: მოვხნავ, მოვთესავ და ისეთ სიმინდს ავაბიზინებ, ისეთს რომ .. თვალი დაუდგეს ამ ომს თვარა, ჩამი სიკოც რომ აქ მუყადეს, წელს თორმეტ ქცევას გადავაბრუნებდი... მეერ რა ტრაიინი ბიჭია ვენაცვალე, ნახევარ ქცევას თიხნიდა დღეში. ნეტაი მშვიდობით დამიბრუნდეს და...

— ვაი მე, შვილო! ვაი შენს დედა! ეს ექვსი თვეა წერილიც არ მიმიღია. ღმერთო შენ იხსენი ჩემი ბიჭი, ჩემი სიცოცხლე! წამართვეს ჩემი წვით და დაგვით გამოზღლი, ჩემი ერთადერთი ნუგეში! ვაი მის დედას.., ეცადე ჰეტრე ეცადე!..

გულ დაწყევტით ამოიკვნესა თეომ.
— კაფე-თესე! კაფე-თესე! — გადასძახა კიდევ გუგულმა.

საიდანღაც ერთი ობოლი მერცხალი გა-
შოჩნდა; როდესაც კი მოჰკრეს თვალი გაზაფ-
ხულის მახარობელს, ბავშვებმა, ფრინველე-
ბმა და ყვავილებმა ერთხმად წამოიძახეს:

— გაზაფხული! გაზაფხული!

— მომი-ლო-ცნია! მომი-ლო-ცნია! მზი-
არულად ჩამოსახა ცის სივრცეში ატურე-
ბულმა ტოროლამ...

შე კი თან და თან ენთებოდა!..

რა კარგი იქნებოდა, რომ მზის ელვა-
რებას, გაზაფხულის სიკეკლუტეს სისხლიც არ
ეცხოს!..

რა კარგი იქნებოდა, რომ სიყვარულის
შეტე ამოვიდოდეს!..

რა კარგი იქნებოდა, რომ ბუნების მეჯ-
ლისთან ერთად ადამიანიც ხარობდეს!..

ღარია ახვლედიანისა

ტანჯული მკოსანი *)

(ჭოლა ლომთათიძის ხსოვნას)

ტკბილა ნაცარა ჩიტმა ღატაკ გლეხთა
უბანში ასკილის ბურღზე ბუდე გაიკეთა. და,
როცა გაზაფხულის საღამოს მთვარე ცაზე
ამოსურდებოდა—ღატაკ გლეხთა ქობებში
განსმოდა ბულბულის საამური გლობა... და
ხმას გაკმენდა მთელი უბანი, ხმას გაკმე-
დდა და მშიერ გულში იხუტებდა მომხი-
ბლავ ჰანგებს—და ყურს უგდებდა და სიხა-
რულის ტრემლებსა დვრიდა ..

ბულბული... ასკილის შტოზე მომღე-
რალი ბულბული იყო მათი მგოსანი, მათი
იმედი... მარტო ბულბული ფენდა სიხარულს
ღატაკთ უბანს. მარტო მისი ტკბილი ხმა იყო
ნუგეში ტანჯულ-ჩაგრულთა...

მაგრამ დიდხანს არ გასტანა... განთიღ-
ზე, როცა იგი მიზნდილი, რიჟრაჟის პირველ
სხივებს ქებას უძღვნდა და მზის ელვარებას
ელოდებოდა, წყეულმა შავარდენმა გადმოუ-
ქროლა... ჩასქიდა ბრქვალეები და ზევით, ზე-
ვით გააქანა...

*) ავტორის მიერ წაითხული ქ. ბაქოში ჭ.
ლომთათიძის საღამოზე.

თამამად აპობს შავარდენი ჰაერს...
დის სულ ზევით, ზევით და მის კლანჭებში
სულსა ღვეს ტანჯულთ მღერალი. ნელა კრთის
იგი... შავარდენი ზევით, სულ ზევით მიქ-
რის... ამაყად აპობს ცის კაბადონს... ზევით,
სულ ზევით იტკირება... უნდა ცის უფსკრ-
ულში თვლი ჩიტუნა ჩაკლას—გაჰყინოს!..
და მიქრის შავარდენი—და უკვირს, რომ ბულ-
ბულს ერთი კვენსაც არ ამოსკდა, ერთი შე-
ბრალეც არ სთხოვა,, და ზევით იტკირება
მაინც შავარდენი... ბულბული კი მის კლან-
ჭებში ოდნავ კრთის და ძირს იხედება...
ძირს... თვალწინ უდგას ღარიბთ უბანი, რომ-
ლის ნუგეშიც ის იყო. და აი, უქანასკნელად
ამოსკდა ბულბულს—უქანასკნელად არაკრა-
კდა იგი...

— შავარდენო, ზევით, სულ ზევით გას-
წი... მე სულსა ვღვე, მაგრამ მაინც არა გთხოვ
შებრალეხას. არა... არა. მე მომღერალი ვი-
ყავ ღატაკთ უბნისა, ასკილზე იყო ჩემი ბინა.
იქ დაქანცული ვისვენებდი და მიზნდილი
ვუმღერდი ყველა ჩაგრულთა...

იცი, იცი შენ შავარდენო, როგორი იყო
ღარიბთ ოჯახი? ტანზე არა ემოსათ, საქმელი
არა ქონდათ... ტრემლი, ტრემლი იყო მხო-
ლოდ მათი ხვედრი. მე ამას ვხედავდი, ვგრძ-
ნობდი და საღამოს ჟამს ასკილზე ვმღეროდი,
რომ ჩემი სიმღერით უბედურ დიდებს დაეხმა-
რებოდა, რომელნიც მშიერ ბავშვებს ვერ
აძინებდენ... ჰო, მე ვიყავი მათი ნუგეში—
მე ჩავსახხოდი, რომ მოისპობა ტანჯვა-წამება.
ჰო, მე... მე—ჩავსახხოდი... და შენ, შენ
მოსტაცე მათ ჩემი თავი. აბა, გადახედე ძირს.
რამდენი კვენსა ისმის, რამდენი მაგრამ შენ
გესმის იგი?! არა... და წყეულშიც იყავ...

შავარდენო, წყეულშიც იყავ...
და ბულბულმა უქანასკნელათ დაიკვენესა...
სული დალია...

სიხარულისაგან დაიყოლა შავარდენმა და
ბრქვალნი უშვა უსულო ჩიტუნას. და ბზრი-
ალით წამოვიდა ზვეიდან იგი და ტრიალს
მინდორზე მაყვლის შტოზე დაეცა...

უსულგულოთ ჩამოეკიდა ეკალზე იგი,
ვინც თვისი რაჟაკით არეს ატკობდა, ვინც
ღატაკი უბნისა იმედი იყო...

გადიოდა ხანი, პაწა ბავშვები ქოხებში
სედიანი შესჩერებოდნენ მშობლებს. მშობლებ-
ბიც კითხვის ნიშნად ქცეულნი ბულბულის
სტვენას ელოდნენ... მარა ამით. იგი უსულ-
გულთ მაცვლის შტოზე ეკიდა ..

და ბოლმა გამეფდა ტანჯულთ უბან-
ში. ტირილს-ტირილი მიემატა, სეგდას - სევედა.
ალარ ისმოდა მათი ნუგეშის სტვენა...

მხოლოდ ბავშვთა საშინელი ზღუქუნნი

არყვედა ქობის კედლებს და დიდებიც დაღუ-
მებულნი ვაყურებდნენ სივრცეს...

მათი ნუგეში ბულბული მაცვლის ეკალ-
ზე ცალი ფრთით ეკიდა და სიო ანიავებდა
მის ბუმბულს...

წყვეული შავარდნი კი ცის სივრცეში
დაჰყოდა, დანავარდობდა...

და ჩიანელი

ყ ვ ა ვ ი ლ ე ბ ი

ს უ რ ა თ ი შ ი

სატრფოვ! გიძღვნი ამ ჩემ სურათს, შეინახე სანაჲ გსურდეს,
და თუ ოდეს ჩემზე გული შეიცვალა, აგიცურდეს,
მაშინ დასწვი... მიჯობს შენმა ხელმა გაანაცარ-მტვეროს,
ვინემ საღმე მიგდებული სხვის სამასხროთ დამტვეროს.

ცვარნამი

ღამე სტამბოლში

(ძველი რეველიდან)

შუა ღამეა! სძინავს სტამბოლს—მსოფლიოს თვალ-გულს,
შთვარე ნამგალა მის შევენებას ლავარდ ცით აჰკ-ებს;
ბოსფორი წყნარი დუღუნითა მღერს ძილის-პირულს,
სიო ჩურჩულებს... ვინ უწყის ვის, ან რას მოუთხრობს?..

მხოლოდ არ სძინავს პარამხანას ილდიზ-კიოსკის,
სად მონად ქმნილი ტურფა ასულნი ცრემლებს ღვრიან...
ერთი ეხვევა ფალი-შაჰსა, ჰყვება ტკბილ კისკისს,
სხვები უსიტყვოდ, მწუხარებით ჯერს მოელიან.

პოი, საბრალო, მონა ქალო! პირ-შებურცილო;
როს გელირსება ნეტავ ტანჯვა არვის შესჩიო!
შეჭხედო ყველას მზისა დარო, ვნებით აღვსილო,
და თავისუფლად გულის ტოლი ამოიჩიო!

ს. ერთაწმინდელი

ზ უ ლ ი

გავცქერ მიდამოს საამოთ ნაქარგს,
სულის საუფლოდ—მშვენიერს და კარგს.
მაგრამ რას მარგებს—ვერ მიფონებს გულს,
კაეშნი ნატანჯს—დაავადებულს...
ოხ, ბუნებო, შენ აღამიანს—
(მეფედ წოდებულს გენიერს, ჭკვიანს)
რად აძლევ გულსა?.. იცოცხლოს, იგრძნოს—
გულის ნაცადმა სული უქექნოს?!.

მ. გელისციხელი

კოტე მესხი (1859—1914)
გარდაცვალებიდან ორი წლის შეს-
რულების გამო.

ბან მღვეი ვარ, ხან არწივი მთებისა,
ხან ყაჯაჩო მობიბინე ველისა,
ხან სევედა ვარ, ხან ნაღველი გულისა,
ხან მახინჯი მონა სიყვარულისა.
განთიადზე როცა გაირიფარებებს
მზე მთიებში სხივებს ჩააქვარეფარებს,
ერიაშული ჩამომსმის ჩიტების,
სალარო მაქვს ცარიელი ფიქრების;

მაშინ ჩიტი ოლოლი ვარ მთებისა,
 მოარშვიე მზის გავერცხლილ თმებისა,
 ყაყაჩო ვარ აყვავებულ ველისა
 და რითმები ვარდზე მგალობცლისა.
 როცა ღამე მაღალ მთის წვერს დაჩრდილავს,
 საღამურის ფერიები დაფინავს,
 მთლათ სოფლიო კენესის, კენესის არ სძინავს
 და ტყეებში ქოტი ნაღვლურს დასტინავს
 მაშინ შავი ღემონი ვარ მთებისა,
 სისწრაფე ვარ მთის არწივის ფრთებისა,
 მახვილი ვარ ჯოჯობეთის ცეცხლისა,
 ეღვარება მოქნეულის ცელისა.
 ხან შდევ ვარ, ხან არწივი მთებისა,
 ხან ყაყაჩო მობიბინე ველისა,
 ხან სვედა ვარ, ხან ნაღველი გულისა,
 ხან მახინჯი მონა სიყვარულისა.

ბ. სოფლიშვილი

სატრფოს საფლავითან

ცის ნაალზე მძინარ შევარეს
 რომ ეფარვის ღრუბლის რიდე,
 გთხოვ, ნიავო მაღალ მთისავ,
 დაუბიე, მოარიდე.
 წყვილია და ვერ ეხედავ
 სიღან მოგდევს ქვითინის ხმა;
 ჩურჩულით რომ ჩაომკენესი,
 ვისი გულის ვარდი გახმა?..
 აი, შთვარე თვალებს ახელს,
 რიდე სიოს თან მიჰყვება
 და მკრთალ შუქით დაფერილი
 არე-მარე ნათლად ჩნდება.
 და რას ეხედავ?! სასაფლაო.
 ჩემ წინ ძველი აღმართულა,
 გარეშემო ყვავილების
 ნახ ქსოვილით მოქარგულა.
 იქვე ძველთან აჩრდილი ჩანას,
 უსულო ქვას ემონება
 და მის თვალთგან მონაწყვეტი
 ცრემლი ყვავილს ეკონება...
შალვა შალაშვილი

მ უ შ ა თ ა მ უ შ ა

† ზაქარია იოსების ძე ჩოდრიშვილი

უჩინარი, არა მყვირალა, მაგრამ მუშათა საქმის ნამდვილი მუშა,—აი ვინ იყო ზაქარია ჩოდრიშვილი.
 გლეხის შვილი, სახელოსნო სკოლის მესამე კლასიდან გამოსული და რკინის გზის სახელოსნოში მომუშავე, ადრე დაუკვირდა თანამოძმეთა ღუბჭირ ცხოვრებას: განმანთავისუფლებელი მოძრაობა ჯერ არც კი იყო მომწიფებული, რომ ზაქარია მთელი თავისი არსებით მუშათა საქმეში ჩაერია და დიდი სამსახურიც გაუწია.
 სამაგიეროდ კი დევნა, პატიმრობა, გაქირვება და უაღაგოლაგოს სიკვდილი—აი მისი ხვედარი: 1901 წ. მეტეხის ციხეში ჩასვეს, მერე გადაასახლეს, მანიფესტით განთავისუფლებული სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ გაორკეცებულის ძალდონით შეუღდა შეწყვეტილ მუშაობას, მაგრამ 1908 წ. ბაქოში დაიქირეს, 1909 წ. თბილისს მეტეხის ციხეში გადმოიყვანეს, 8 წ. კატორღა გადუწყვიტეს პოლიტიკურ დანაშაულობაზე და 1911 წ. იაროსლავის სკაპატროლო ციხეში გადაიყვანეს, ხოლო 1915 წ. ნიკოლაევის ციხეში მოათავეს, სადაც ამ ორმოცი დღის წინად, 2 აპრილს, განუტევა მრავალ წამებული სული.
 იგი კეშპარიტი მუშათა მუშა იყო!..

იოსებ არიმათიელი

ვაჟა-ფშაველას კერძო დაუბეჭდავი წერილი

ვაჟ. შიჭინაძის მიმართ *

(საბიოგრაფიო მასალა)

1883 წ. 20 სექტ.

ძმაო ვაჟარავ!

ვიდრე ჩემს ამაგს მოგიფეხობდე გული არ მითმუნს, რომ ერთი ქართული „გამარჯვება“ არ

* ეს წერილი გადმოგვცა პატივემუღმა ზ. ბიჭინაძემ. ვებტადეთ სრულიად უცვლელად. ვისთვის ვწვლას, თუ ვისმეს მოვუგებ ვაფას ან სხვა ჩვენ მწერალთა წერილები, გამოგვიგზავნონ დასაბეჭდად. ორიგინალს თუ ინებებენ, ან უკანვე ვაახლებთ, ანუ ქართ. საისტ. საერთოვრ. საზაას გადაეცემთ. რედ.

კითხნა. ციფს ჩრდილოეთში ამ სიტუეის გავგონება საზრდაშეშობა; რკამარჯვების* ტარებება ელეკტრონიებით ძარღვეებში დაევიღის, ტანში ავადურჯოლებს და არა ისე უმოქმედო და ქარვეთილია რთვარდ თბილისში; მანდ ქართულები ისე ეუბნებიან ერთმანეთს „გამარჯვებამ“ თითქოს კითხვადენ; რა სჯამე დღეს—მასხუნი თუ დო? გამარჯვება საჯარ!

— გავმარჯვოსო — შენ შეუბნებო. თაფლი შენს ენას, გ. მიდიან. სწორედ რომ გავმარჯვებ. უნივერსიტეტში ლექციების სმენის ნება მომცეს. ეუზივარ ლექციების და ვეუბნობრბ, ვიკუნბირბ თუ სუხასია არ შეიამოვლია, მეტი გამარჯვება ჭერწერობით არც მინდა. უნდა გითხნა, ტეცხილა სწორედ ამ ლექციების სწავლა; დალოცვილ ზრთვესორს აღარ გაუშვია, თუ სადმე დან-

მოდლიკულ (გაგრძელება)

ზვანუმი იხ. „თ. და ც.“ № 17

ვაჟ. თვითონ ქეთინო როგორ მოგეწონა?

ოქრო. სწორედ ტყის დედოფალი მეგონა, როდესაც დავინახე!

ვაჟ. (გაიხედავს) აგერ, მოდიან. მგონი კნ. თეკლეც მოსდევთ.

ოქრო. კნ. თეკლე? ეს კი ვერ მოგივივინდა კარგა, რომ ჩვენ აქ დავჩრით და ეგენი კი გარედ გამოვიხმეთ. (შემოაღჯენ კნ. თეკლე, მაშო და ბოლოს ქეთინო)

II

იგინავე, კნ. თეკლე, მაშო და ქეთინო.

კნ. თეკლე. ყმაწვილებს ვახლავარ!

ოქრო. (ხელზე ჭკობინას) ბოდიშს ვინდი, რომ შეგაწუხებთ. ჩვენი მოვალეობა ავგვრიო, რომ თქვენ გამოზმანდით ჩვენს სანახავად. უკაცრავად.

კნ. თეკლე. რასა ბრძანებთ! ბოდიშის მოსახლეობი რა გაქვთ. დაბრძანდით (ეგვლანის სსდებთან)

ოქრო. (მაშას) როგორა ბძანდებით გუშინდელს აქეთ, კნიატა?

მაშო. კარგა, გმადლობთ.

თექ. კნენინა მაკინე, როგორა ბრძანდებო?

ოქრო. გმადლობთ. კარგად გახლავთ. ცოტა დაიღალა გუშინდელ საღამოს შემდეგ.

ამისთვის დღეს ვეღარ მოახერხა თქვენი ნახვა. ბოდიშს იხდის.

თექ. გენაცვალეთ, რა საბოდიშოა? გონა არ ვიცი დიდიღებოდა გუშინდელ სტუმარიანობის გამო. (კრალაქანის ათამაშებს)

ვაჟ. ესეც ვერა ბედავდა თქვენს ნახვას, რადგან საღარბაზოდ ჯერ არ ყოფილა.

მაშო. მართალია, კნიაზო?

ოქრო. რასაკვირველია! საზოგადოების წესი და ზრდილობა მოითხოვს, კნიატა, მაგრამ ვაჟარს ბრალია. ვგრძნობ დღეს უღრთო სტუმარი ვარ. თქვენ დასაც შევეუშალეთ ხელი. მგონი ჩვენზე გაჯავრებულა.

ქეთინო. სცდებით, კნიაზო! თქვენ სრულებითაც არ შეგიშლიათ ხელი ჩემთვის.

ოქრო. მე კი მგონია შეგიშალეთ. ჩვენ რომ მოვედით, თქვენ გატაცებით რაღაცას ხატავდით და ჩვენმა მოულოდნელმა მოსვლამ საქმეზე ხელი ავადლებინათ.

თექ. გეთაყვათ და მერე რა დიდი საქმე მომხდარა, რომ ცოტა ხნით თავი დაუნებებია ხატვისთვის. ადგილიდან ვეღარ დავძრავთ ხოლმე, როცა ხატვას დაიწყებეს! მეტად გატაცებულია, ყმაწვილებო, ამ ხატვით! აღარც მიღის სდმე და არც ისვენებს. რა ვიცი, რით ვერ მობეზრდა ერთი და იგივე საქმე. არ უნდა მიიხედ-მოიხედოს მიინც თუ ქვეყანაზე რა ხდება?

გრუელი სოფელი, ან გამჭვარტლული ქვა გლე-
ბულა, სუფუელას სახელი ლექციაში მოუქმევია,
მაგრამ რას იხამ უნდა იხუპირო, შენდებურბაა.
დსკენა, რამელიც გამოიყენე წუთიერა დაკ-
კირეკიადამ აქურ სხლსზე და ცხოფრებაზე, შე-
მდეკია: ხაღხი ერთბა დგთის მოყვარე უოფი-
და, რის გამიც ურთიხეი სუდრებია აშენებული;
აქაურბა კლესმა, რამ დამე ფანჯარაში სანთელი
დაინახის, მოახდის ქულს და ბარფვარს გადი-
სახაგს. ბუერი კიდევ სხვა რამეები მაქვს სათქ-
შელი, მაგრამ ბირში წყალი მიდგა და ვქნა, რა-
ვსთქვამ? მხოლოდ რაც მე დაინახე აქ ის ფაქ-
ტები სულ სხვანაირ ბრფგრამს უწერენ აქაურ
წინამორბედს ხაღს და არა იმას, რამულსაც ისენი
მისდგევენ. თუ ძმანარ წერილი მომწერე და მან-
დიურა ამბები შემატეობინე, უგრიტაოლ, გაუ-

კილაგად, ისე რომ ნათქმის კლანჭი არ გამოე-
კიდებოდეს. კარგი იქნებოდა, რომ გროშებსაც
გამომიგზავნიდი. აქ ერთი მანეთი, თუმანი დიხს;
ხემისთანა გაფხევილი კაცისთვის კი თრამდენ
მიადწევს. ლექციებისა უნდა შევიტანო თდღა-
ხუთი მანეთი და ერთი თვის სახდოდა დამწე-
ბა კოჯაღ წავა საქმე თუ ცხოფრების წყარო-
ბი არ გამოიყენებე.

შენი ძმა ლუკა რაზიკაშვილი

ჩემი ადრები: Въ С.-Петербургъ. Казанская
улица домъ № 31/7, кв. 37. Л. II, Раикову.

ოქრო. სიანს, ბატონო, თქვენი ქალი
ხელოვნების მოყვარე ყოფილა და რა გასა-
კვირველია, რომ არ დანტერესდეს მჭეფარე
ცხოვრებით, რადგან მათი მისწრაფება უფრო
ოცნების ტრფილება იქნება. საერთოდ, უნ-
და მოგახსენოთ, რომ ასეთ განცალკევებულ
ყოფნაში აღამიანი თავის თავს უყვირდება,
უფრო ნათლად გრძობს თავის მოთხოვნი-
ლობას, თავისივე რეფლექსიის წყალობით.
ასეთი აღამიანი თავის სულის საიდუმლოებას-
თან უფრო დაახლოვებულა. არა კნიაენავ?
(დამიღიო შეხედავს ქეთიანას)

აქვს, ის უეჭველია წმინდა, ნაზი ბუნების
შვილია. მისში ყოველივე გრძობა, ტრფო-
ბა, სყვარული მეტად მძლავრი და ფართოა.
ის ყოველთვის ბუნების მოტრფილედ დარ-
ჩება. მას შეუძლიან შესწავლოს მისი ენა,
მას ესაუბროს და თავისი ფიქრებიც გაუზი-
აროს. მაგალითად მხატვრობა მეც ძალიან მი-
ყვარს!

ქეთ. (თვალებს შეაშტკას ოქროს) განა
მხატვრობა თქვენი გულის უსაჰიროესი სა-
განია?

ქეთ. სრულ ქეშმარიტებას, ბრძანებთ,
კნიახო!

ოქრო ღიად, მე ვხატავდი წინად, დღე-
საც თავს არ ვანებებ, თქვენზე მიხრეს, ძა-
ლიან უყვარს ხელოვნებო. მინდოდა მენახეთ,
გამეცნით, რადგან, ხომ მოგტესტებთ, ერთის იფი-
საგნისკენ მსაბოლი ორი გული, ერთის იფი-
ლით განსჭვალული აღამიანები, რაც უნდა
შორეულნი იყვნენ ერთმანეთისთვის უფრო
მახლობელნი არიან, ვიდრე ერთი დედამამის
შვილინი. თქვენ გატაცებით გიყვართ მხატვ-
რობა?

მაშო. რად მინდა, კნიახო ოქრო, რომ
სულის საიდუმლოებასთან დაახლოვებული ვი-
ყო, და სხვისაზე კი წარმოადგენაც არ მქონ-
დეს?

ქეთ. ღიად, მე გაგიყვებით მიყვარს მხა-
ტვრობა! ხატვა ჩემი მისწრაფებია, მწყურთან
მისი შემუშავება, მაგრამ საწყუხაროდ, ჯერ
ვერა სრულდება.

მაქ. ერთი მხრივ თქვენც მართალი ხართ,
კნიაენავ!

ოქრო. რატომ?
ქეთ. იმიტომ რომ... არა... შემდეგს
ვერ გეტყვით.

თექ. არა, გენაცვალეთ! ანიყებუი არა
ვარგაბა! ყველაფერი ზომიერად უნდა იცო-
დეს აღამიანმა როგორ მოსწყენი არ არი
სულ მუდამ უსარგებლო და მჩატე ფიქრები?
განა არ დასუსტებს აღამიანის გონებას? სულ
ხატვა, სულ ერთთვად წიგნების კითხვა გა-
დირევა აღამიანი, მარა მოუყე?

ოქრო ვისაც კი მდიდარი ფანტაზია

ა. ტ. გოგაშვილი
 სცენის მოყვარე, 9—10 სახალხო სცენაზე (განს. ნაძალადევი) მოღვაწეობს; უკანასკნელ სეზონში რეჟისორად იყო და დღეს მისივე რეჟის. წარ. იქნება „სამშობლო“

პეტროს ადამიანი
 სომეხთა სახელგანთქმული მსახიობი, საუკეთესო განმასხივრებელთაგანი იყო ჰამლეტის, ფრანკ მოლირის და სხ. სთამაშობდა ფრანგულადაც. (გარდ 25 წ. შესრულების გამო).

ჩაფ. ჯიბლაძე (ჯიბილ)
 გურულ სცენების ავტორ-მკითხველი და სცენის მოყვარე, სამხედრო სამსახურში გაწვეული, ამჟამად ბათუმშია და ადგილობრივ წარმოდგენებში დროგამოშვებით მონ. წილეობს.

ოქრო. თქვენი ნებაა... არ ჩაგაცივდები.

მაშო. გეტყობათ, თქვენც ხელოვნება გყვარებიათ!

ოქრო. ძალიან! მაგაზე უკეთესი რა არის? თქვენა?

მაშო. მე ხელოვნებას გაურბივარ, რადგან სინამდვილეს მინდა უფრო დაუახლოვდე. ხელოვნებას მისწრაფება, ფანტაზია და სხვა ყოველივე არეულია ერთმანეთში და გაუგებარია. წიგნებიდან თუ ამოვიკითხავთ, თორემ ისე ძნელია მათი გარჩევა და ამიტომაც შორს ვუვლი.

ოქრო. თქვენ? თქვენ როგორ მოგწონთ თქვენი ღის აზრი?

ქეთ. მე სრულიად ვეწინააღმდეგები მის გამოთქმულ აზრს. სინამდვილე უხელოვნებოდ არ გამოდგება. ერთი მეორეს უკანა სდევს!

ოქრო. სრულ სიმაბრტლესა ბრძანებთ, კნიაენა. (მაუზა) წიგნების კითხვა ხომ გიყვართ?

ქეთ. ოჰ, ძალიან! მაგრამ კარგ წიგნებს ძვირად ვშოულობ. უფრო მეტ დროს უბრალო მწერლებს ვანდომებ.

ოქრო. მე მოგართმევთ!

ქეთ. დიდად დამავალებთ.

ოქრო. ხომ იცნობთ რუსეთის მწერლებს! ტურგენევის, ტოლსტოის, გოგოლის, პუშკინს?

ქეთ. ჩემდა სამწუხაროდ, ყველას არა.

მაგალითად დოსტოევსკის ძალიან მცირედ, მარტო სამი, ოთხი ნაწევით. ამის გარდა მსურდა გამეცნო აგრეთვე უცხოეთის მწერლები.

ოქრო. მაგალითად?

ქეთ. დანუნკიო, მეტერლინკი, ჰაუპტმანი და სხვა... დანუნკიოს რომანმა „საკედლის ტრიუმფმა“ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე. ძალიან მინდა მისი სხვა ნაწერებიც ვადავიკითხო!

ოქრო. ამ დღეებში გამოგეზავნით მაგ მწერლებსაც.

ქეთ. გმადლობთ.

მაქ. ოქრო! შენ ეხლა გაერთობი ბაასით ლიტერატურაზე და ჩვენ კი არა გეცალიან, ნუ დაგვიწყდება რისთვისაც მოგვლით. (მაშოს) კნიაენა, მაშო! როგორა ხართ პირობაზე? ხომ აპირებთ მასეირნოდ წამოობრძანებას?

მაშ. რასაკვირველია წამოვალ. მე მზადა ვარ! თქვენ სხვებს დაურბინეთ, რომ უარი არა სთქვან.

თეკ. აბა, თქვენგან არ მივირს, ყმაწვილებო, უამისოდ რა იქნება?

მაშო. მაშ უსათუოდ წავალთ, არა?

ოქრო. უსათუოდ, უსათუოდ! (ქეთთან) თქვენ კი არ აპირებთ წამოობრძანებას?

ქეთ. ირა.

მ რ ა ნ ჭ ი ე ბ ი

თქვენ, ქალნო, ქალნო! „განათლებულ-ნო“ და გათხოვილნო, ზეცათ მფრინავენო! ვინა ბძანდებთ, არ იცით განა?!. საკვირველია ვფიქრებ მე ღმერთსა!.. ყური მომიგდეთ რას გეტყვით დღესა.

თქვენი სახელი მხოლოდ „პრანკია“, მხოლოდ „პრანკია“, —სხვას ვერას გკადრებთ. არა, არ გჯერათ?!

ახი ღმერთო, ღმერთო, რა გვეშველება!.. ამა იფიქრეთ, ითვალისწინეთ, მიაპყართ თვლი თქვენსა სხეულსა და ნუ თუ მაშინც არ დარწმუნდებით?!

კიდევ არ გჯერათ?! არა და არა?!. საკვირველია თქვენ გამარჯვებას!..

ოქრო. რატომ?

თექლე. ეგ განა თავს დანებებს თავის მშველს, თუ სულ უკან არა სდია? რა გასეირნება-ლა უნდა. თავის მშველია მთელ მთა და ბარს შემოუვლიან.

ოქრო. რასა ბრძანებთ? განა ის მშველი ამითაა? წარმოიდგინეთ, მე და შაქრო რომ შემოვდელით ბაღში, პატარა მშველი დვინახე და კინაღამ გავვიყდი მის სილამაზით, მეტად კობტაა, მომზიბლავი! კიდევაც იმითმ არა სურს ჩვენთან წამოსვლა კნიაჟნას, რომ ასეთი მეგობარი ჰყოლია, რა ჰქვიან სახელად?

ქეთ. ჯერო!

ოქრო. რა საუცხოვოა! სახელიც რომ შესაფერი ამოგარჩევით. (უბნად) წარმოიდგინეთ, რა აზრი მომივიდა. დიდად მობარული ვიქნებოდი, რომ დამეხატნა თქვენი ჯერო. ნებას მომცემთ?

ქეთ. ჯერო თქვენთან ვერ წამოვა. თუნდ წამოვიდეს, არ გამოუშვებ, ვერ წარმომიდგენია, ერთს წამსაც კი უჯეროდ ყოფნა. მაპატიეთ.

ოქრო. მაშ ნება მიბოძეთ, თუ შეიძლება, მე ვიარო ხოლმე თქვენსა ვიღრე ხატვას გავთავებდე, მგონი ამითი თქვენ არაფერი დაგეშავოთ!

ქეთ. დიდი სიამოვნებით. შეგიძლიანთ.

ოქრო. (მსურჯაქვად) გმადლობთ!

ბევრი თქვენგანი კეთილნი არიან, ჩამო-ველობით კარგის მშობლებით, ავ-ქალობა-საც თქვენ არ ჩიოდნთ: ქმარს არ დალატობთ, გიყვართ კიდევაც, სიყვარულითვე შეგირთავთ იგი, — მაგრამ მიინცა „პრანკიები“ ხართ.

ქართან ჩაჩული და აჩაჩული, დახვალ ზღაზნითა, უსიცოცხლოთა, ხშირად ამოქნარებ, ძილი არ გყოფნის, სადილს ძლივს ატან, მთლად მოიშლები. მხოლოდ საღამოს ფერი გეტყვლება, თითქოს სიცოცხლევ ზედ გემოტება: შეიღი საათი ხომ უყვე არის, დროა თეატრში შენი წასვლისა ოხ, ჩემო, ჩემო, კარგო „პრანკიავ“, ორი საათი გინდა „რემონტი“. უმოდ პირს იბან, თმებსაც დიხვევ. თხელია იგი? რა უშავს განა! აქვე ახლოს

შაქ. ესლა კი წავიდეთ, ოქრო! მოსამზადებლები ვართ!

თექ. რა გეჩქარებთ, ყმაწვილებო?

ოქრო. უკაცრავად. საქმე გვაქვს და მეტ ხანს ველარ დავრჩებით!

მაშო. რა იყო ასე ჩქარა? რა მოჩვენებანი იყავით.

ოქრო. მშვიდობით! (გამოეთხოვებიან ვეჯღას)

თექ. შემოიარეთ ხოლმე. არ დაგვივიწყოთ.

ოქრო. (ქეთონს) ნახვამდის, კნიაჟნავ! (ოქრო და შაქრო გააღან. მაშო გააქცევა)

თექ. (თავისთავის) რა ჩინებული ადამიანია ახ, სად ხარ ესლა, შე საწყალო ეფემიავ, რომ არ დახვარი შენს ოქროს? ვაი ჩვენი ბრალი!

III

თექლე, მაშო და ქეთინო.

მაშ. (დაბრუნდა) ოხ, დედავ! (გადაეხვევა) რა მშენიერი, რა გონიერი და კვივანია ოქრო! სახელიც ზედ გამოქრილია! ნამდვილი ოქროა!

ქეთ. (ასეუ დაიწყებს ხატვას)

თექ. შეილო განა მოვესწრობი იმ დღეს, რომ ის შენი გახდეს!

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

გაქვს შენ ბალიშები, ცხენის ძუითა, ან სხვა რისიმე ბალნით აღვსილი. იქ ამოიღებ, აქ ამოიღებ. ნახეთ, ნახეთ, თვალთა მხილავნო, თმები გამაჩნდა გაბუებული, ლამაზად კობტალ შეკუმშულები, ზღვრე ბადე აქვსთ მათ გადაკრული ცხენის ძუ-სგან წმინდათ დაწნული.

ბუნებითა ხარ შენ შეფეგრემანი, შეგ თვალწარბა და მიმზიდველი, მხოლოდ ყველა ეს შენთვის არ კმარა. არა და არა?! დიახ, რომ არა!.. საჭირო არის თეთრი ლოცები და უმაღლ იწყობ ბათქაშის წასმას და ამით უკვე თავი მზად არის.

სიბერად უფრო კი ესეც არ კმარა: თავს წაწიოდებ ყვეგს ბუდვას, სხვის თმებისაგან შეწულ-შესლართულს, მაგრამ რა გეყო, ჩემო პრანქივაჟ, ყველასთვის სჩანს ეს ყვევის ბუდე, სხვის თმებს მიანიცა შენ ვერ დაფარავ...

ზიხარ სარკესთან ყელ-მოღერებით, ქვევით შიშველი, ამას რა უშავს! ჯერ თავსა უნდა საარკეში ცქერა...

— ოხ, ღმერთო ჩემო, ძლივს მოგრი ამ თავს... ახლა საცვალს, მის დაღუბება, შემდეგ ლიფები, აბა გვრიტებო, რომელი სჯობს-ართ? ეს?.. არა, სქელია. ეს?.. ჰო, სწორედ ეს.

ღეჩაქებული ეხლა მოდაა, მითომ ლიფია, მითომ პფარავს... ზევით მოიცვამ თხელს რალაც ნაჭერს, ბუმბულისაებრ პაერში ჰფრინავს, ეს „რუბაშკა“, მეტად ფერადი, შორს გამჭერტელი. ზევით გათავდა, ახლა კორსეთი. ხომ კარგათ გადაგათ? წინ შეგარდნილი, უკან წველი, ქვეით მუხლამდის, მაღლა მუცლამდის, ხომ გიქერთ მაგრა? ოხ, რა კარგია!..

— ოხ, ღმერთო ჩემო, ესეც მზად არის, კორსეთი უკვე შემოვიტირე... აბა, ჩულებო, თქვენც მასახლეეთ, კანის ფერი ხართ, არ უნდა სჩანდეთ, თქვენ შორის ჩემი ხორცი უნდა სჩანდეს. სწორედ ასეა, დიახ ასეა. მაშ რად მივეცი წველიში თუმანი, თუ კი ვერ ვიგრძნობ სიამოვნებას?

მაიცა საარკე ჯერ მე ძირს დავდგა, ისე შევებელო შორიხლოდამ... ოხ, ღმერთო ჩემო, სწორედ ასეა, თითქოს რომ მარტო სხეული მიჩანს!..

ახ, მოდავ, მოდავ! ვინ მოვიგონა! რას ამახინჯებ ამ უბედურებს, ბუნებით ნახებს, ბუნებით კარგებს, რაზე უძეკამ ვენერისებრ ნათალს თეძობებს?..

რა დროს ბუნება, რა დროს ვენერა, ეს სულ მეტია შენთვის, პრანქივაჟ!..

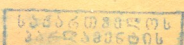
— ოხ, შამაშეებო, როგორ მიყვარხართ, ამ სიძვირეში თქვენში სამს თუმანს რად დაეზოვამი?! ნახეთ ფეხები როგორ მიდგან? ქუსლები ზევით, თათები ქვევით.

ნუ თუ, პრანქივაჟ, სულ ეს კარგია? ფეხყირამალა შენ რომ დასდხარ, ქუსლენი გაკრავს სმი გოჯია, შინ რომ მოსდხარ ხომ ხარ თოჯია?! მშენიერს შენს ფეხს ეს რა მოსვლია, არ თები თითზე გადაკლიტულან და ერთმანეთსა მაგრად ჩაპკრიან. ვიწროდ ამოქრილს ტუფფლებისგანა ხორციე ჩაგქრია, აგსიებია. იქით მაზოლი, აქეთ მაზოლი, ვი შენს მნახავს, ჩემო პრანქივაჟ!.. რაო? აბა ვინ გნახა? ვის უნახვიხარ?! ბევრსა გენაცვა, ბევრსა „პრაქივაჟ“, ყველა შენ გიცნობს, დიდი პატარა. შენგნით გრეხილი თითები, შენგნით ქტეული მახინჯად სხეული მთელი აგებით — შესწავლილი აქვს მხატიერებს, პროფესორ — მეცნიერებს: შიგნით და გარედ ჰხატავენ შენსე ეშმაკურ ჩაცმას!..

რაო, რა სიქვი? ხერხემალი გტეხს?! და აქეთ-იქით პატარა მუცელთან მუდამ რალაც გტეხს, ვერ გავიგია?!.

ხომ სიცილადაც არც კი გეყოფა, რომ გითხრა ყველა ეს სნეულება, ჩემო პრანქივაჟ, მით გემართება ფეხყირამალა შენ რომ დასდხარ!.. არა, არ გჯერა? დიახ, მანქიავ, სწორედ ასეა. ფეხმრუდეთ დადგმა, კორსეტის ტარება მუცელში სცვლიან ქალთა აგებას, მუდამ წამლობა, მუდამ წუწუნი, ხან ერთ ექიმთან, ხან მეორესთან, თავის ტკივილი, სისხლნაკლებობა, ხან ამას აწეროთ, ხან იმ აგებას, — თურმე კი ქუსლებს, ყირამალა მდგომს, და მით ხერხემალს შიგნით მრუდესა, მაგრად მოქტირებს, მოქანშულს კორსეტს, ყველა ეს დაგვა შენთვის უძღვნიო!.. კიდევ არ გჯერა?! დიახ, ნუ გჯერა, ჩემო პრანქივაჟ, ეს ასე არის, ფეციცავე შენს მშესა!..

— ოხ, აბა ღმერთო, ესეც მზად არის, ვი-

წრო ტულუბეცი ძლივს შევიკარი... აბა, იუბ-
კავ, შენც მასხველ, უკანასკნელი მოღისა
რომ ხარ, ნაზი ნარნარი მოლად გამჭვრეტე-
ლი, ორი ამოკა ქვევიდან რომ გაქვს, ქვე-
ვითა ვიწრო, ზევით ფრილა, ტანზე დამდექ,
შემამეტყუცი, შუა კანქს ქვევით აღარ წიხ-
ვიდღ. ესლა მოლა, ვით გოგოშკებ ა, ჩვენც
მოკლედ გვეცვის; ფების აკრეთით დავცქრი-
ლებდეთ, მოკლედ ნაბიჯით დავქივიკვივებდეთ,
და ტანგრებითა დავცანცალებდეთ.

(დანარჩენი მერე).

ილია

თპერა „ტრავიატა“ ქართულ სცენაზე

ვეფხე დიდი სიხარულით ვგებებთ სისხელ-
სო მუსიკალურ საზოგადოების თაოსნობას, რომ-
ელშიც მისი პირველად წარმოდგინა ჩვენს
სცენაზე ჟ. ვერდის თპერა „ტრავიატა“. „ტრავიატა“
იმ მუსიკალურ ნაწარმოებს ეკუთვნის, რომელიც მსოფლიდ
გარეკანი ბრწყინვალეობით და ეფექტობით
არის შემოსილი და რომელიც მსოფლიდ
ადგილ-ადგილად არის გაბნეული მშვენიერი
მელოდები, მთლიანად კი თვით პარტიტურა
სუსტია და უკლებს სტრუქტურას ატეხული „ტრავიატა“
ეს ის თპერაა, რომელშიც მთელი მსოფლიო
თეატრალური სფერო შემოიარა. ვერდის
არც ერთი თპერა არა ყოფილა ვერთხულ სცენაზე
იმდენჯერ წარმოდგენილი, რამდენჯერაც
„ტრავიატა“. რა არის მიზეზი?

როგორც ზღვინაშეთ, მუსიკალური ნაწარმოები
სახარბიელის არის წარმოდგენს. მისი ასეთი
ფურთხი კი ჯერ ერთი იმით ხიხინება,
რომ თპერა სუშუქია და ფართო მასისთვის
ადვილი გასაკები, მეორე მხრით — თპერაში
არის მშვენიერი უმთავრესი პარტიტო ფოლეტა
ზაღარი (სიუჟეტი, „მარკარიტა კოტიეღან“
არის ატეხული), რომელიც მსახიობ-მომღერალებს
შეუძღვანა დიდი მუსიკალური განსათარება
და ნიჭი გამომჩინოს და მანერბედი მოხსნა.
თითქმის მთელი თპერა ამ პარტიტაზე
დაყრდნობული. ჩვენს სცენისთვისაც ეს
თპერა ადვილი გასაკები იქნება და ფრთად
სახიზონია მისი დაღება.

საერთოდ უფრო კომპოზიტორთა შორის,
ვეფხე არ არის, ჩვენს ხალხის სულს ისევე
ვერდი მიუღებდა; ისევე იტალიელი და ქართული
ადამიანის მგზნებარე ტენზიად უფრო მალე შე-
გუბიან ერთმანეთს, ვიდრე სხვა რომელიმე
უფრო ტომი. უფრო ორი თპერა დაადგა სხელ-
განთქმულ კომპოზიტორისა „რიგოლეტო“ და
„ტრავიატა“. ამაში დიდი შრომა მიჰქდის მათს
გადმოთარგმნელს კ. დოდაშვილს. „ტრავიატასა“
თარგმანი შეადრებით რიგოლეტოს თარგმან-
თან მოისუსტებს. „რიგოლეტო“ ბევრად უკეთესად
ეთვისება ქართულ მარტვალთა ბერას, ვიდრე
„ტრავიატა“, თუმცა შიკა და შიკ მშვენიერად
არის შექმნილი ზოგიერთი რეპრეტაციები და
არბობი. სასურველია ბნმა დოდაშვილმა
ვერდის სხვა ნაწარმოებზე გადმოთარგმნოს და
ატრეფე იმ გვარს თპერებიც, რომელნიც ინ-
ტერნაციონალური ხასიათისა არაა.

თპერა პირნათლად შესრულეს უფლებმა მო-
ქმედმა პირმა. განსაკუთრებით უურადღების
ღირსნი არაა ქნი კაღანადქე (ვიოლეტა) და ბნი
ცხომელიძე (ეროჟ ვერმინი). ქნი კაღანადქე
ტენილებით უკეთესად მღეროდა ვიოლეტას
პარტიას, ვიდრე ჯოღანადქე რიგოლეტოსა. ჩვენ
არ მიველოდით მიმდღარ ქალისაგან რომ ვი-
ოლეტას უფრედ ძნელ მასსუებს ვაუმჯავადობა-
და, საშუალო რეპიტრამში მისი კალთარტურა
მშვენიერად რაკაკებდა. და სისამაფრო ტემპ-
რის ხმა, ალაგ-ალაგ ტემპად მოდულაციებს
იღებდა. უნებღებოდა მსოფლიდ მაღალი რეგი-
სტრების ატება და ეს არც ისე გასაკვირვებელია.
ამ პარტიას მაღალი და ქნელი ტემპტრას შეს-
რულება თვით სხელგანთქმულ მომღერალებსაც
კი უნებღებობთ. განსაკუთრებით კარგი იყო უკან-
ასკნელ მოქმედებაში. მოგვეჩინა ატრეფე ბნი
ცხომელიძე. კარგი იყო როგორც სხცენო ისე
უკალური მხრითაც. მისი კუშიში პარტიანი
ფართოდ იშლებოდა. მსახიობს კარგი დიქცია
ქვს. უფრელი სიტუვა გვესმოდა და თარგმანის
გეკარგანობის ნათლად ვხვადვით. ბნ კურბა-
ტოვს (ალფრედო) უკან აღარ ეტრობოდ რუსული
აქტნიტი. ახლა, შეადრებით, კამოთქმა კარგი
ქვს და კარვაც მღეროდა თავის პარტიას. ეს
კია რომ მომღერალი მეტად უხერხულად გრძობა-
და თავს სცენაზე.

საერთოდ ოპერა კარგა იქნება შესრულებული. ზირველი ნაბოჯი და საქმის სფინდისიკური შესრულება ჩვენ გამარჯვებულ მივყვანას. ვესურვებთ საქმის დასრულებას, მიმავალში მთლიან შრომის შეტეხი ნაყოფი გამოიღოს და მეტიდრო მშობლიური ნადავლი და სიძირკველი ჩვენს რს. სახოგადობა ბლომად დაქსრფო მსოფლიო თეატრი კი სავსე არ იყო, ქანდაკე ცოტანი იუნენ. ეს დასამტკიცებელია იმისი, რომ ჩვენი მდამოხალხი ჟურ სრულიად მოუშინებელია ოპერისთვის. მსოფლიო ჩვენი ინტელიგენციას რომ არსად სწავდა—ეს კი ცხვირის აწევას. თუ მიზნად მას დაგვიასხელებენ, რომ რუსულ სცენასზე ეს ოპერა რამდენჯერმე უნახავთ საუკეთესო ძალების მიერ შესრულებული და ზირველად წარმოდგენილი ქართულად „ტრავიატა“ ვერ დაკმაყოფილებდა—ძალიან შემდგარნი იქნებოან. მერე ჩვენ კი დაგვიკმაყოფილებდა ზირველი ცდა, თუ სასტრეო კრიტიკის ქანცნელებში გავტარებდით? იქნება ჩვენ უფრო მეტი მოთხოვნილებების ვიყვნენ. ჩვენგან გვინახავს შალაბინი, სობანოვი, ვან-ბრანდტი, ლიმოფსკოვი და მრავალი სხვა გამოჩენილი მომღერალი, მკვამ კი მოუთმენლად ველოდით ფარდის აწევას! კარგად ვიცოდით დიდ რამეს არს მივიღებდით, მკვამ ჩვენ გვაფრთხილებდა ინტერესი, ინტერესი ახალი საქმის დაწვეების და მისი უაფრთხოების. აი რამ მივეუფნან ნ მისის სხალხს თეატრში და მოკვანსმინან ოპერა „ტრავიატა“. აქ ბევრი ნაკლი შენისშეთ, რომელიც შეიძლება მომავალში თავიდან ავიშროთ, მკვამ აქვე მოულოდნელი დარსებაც ვნახეთ და ეს განთადის დასაწყისია, რომლის შემდეგ მისი აღმოსვლასაც უნდა მივლო მოველოდეთ!

3 ვარნიკი

თელავის სცენის მოსპობა

თეატრი, აუდიტორია ან ისეთი ფართო შენობა, სადაც შესაძლებელი იყო წარმოდგენების, ლექციების ან კრებების გამართვა თელავში სრულებით არ მოიხდებოდა და ვგელას მაკუერობას აქამდე ასრულებდა სახოგადო საკრებული. მართალია წარმოდგენების მართვის აქ დიდი დაბრკოლება ჭხლებოდა ბ. ნ. მამასხალისების მხრივ, მაკვამ ასე თუ ისე, ისეც ეს დაწესებულება

უღებდა კარებს. ეს იყო ერთადერთი შენობა, სადაც შეიძლებოდა განსართობ სადამოკების მოწეობა; რაც შეეხება კრებებს, იგი ხომ წინაწინვე სახოგადო საკრებულოში ინიშნებოდა და ვგელასთვის დიდი იყო მისი კარები.

დავ. საკრებულოს სამსახური უმოახვრესად გამოიხატებოდა წარმოდგენების მხრივ, მის ფართო დაბნაში მოწეობილი იყო სცენის და თუ ეს არა, მოქალაქენი მის დღეში თელავში წარმოდგენებს ვერ იხილავდნენ.

ახლა კი, ვგელას ამის უნდა გამოეთხოვოს თელავის შეინ-გამს. ამხანაგობის წყალობით, რომელმაც ეს შენობა საკუთრებად შეიძინა და მოახურავ უეჭველათ მადლა სართულში მოთავსებულყო.

რასაკვირველია სრულიათ სიმჭობინარო იყო ამხანაგობის დახლა სართულში დაბინავება, სიმყოფილას ქვეითა სართული და ნიყოიარდაც ხელსაწყოდა, რადგანც მადლა მეტ ქიარს იძლევა და შენობაც უმეტე შეინახებოდა, მაკვამ რაკი ერთხელ მოასურვებ და გადასწევიტ გამოკვამ ირო სმით, წინააღმდეგ მართის, ვგვდა სახოგ. შიაც გაეყვანა და გრებაშიც დადასტურა ეს, თუმცა რიყოინდ სახოგში, ისე კრებასადეგ ბევრი იუნენ წინააღმდეგნი და დიდი ჯურსაბურც გამოიწვია.

ამხანაგობა გადასწედა და ამხანაგობა იმ სართულში მოთავსდა, სადაც წინედ საკრებულოს დაბნაში იყო.

მართალია ამს. გამოკვობის ოაშედადმარემ საჯაროთ კრებასე გამოადხდა, რომ საქველმოქმედო სადამოკების კვლავაც დუთობს დაბნას, მაკვამ ეს მათთვის სძინებოდა: ვოველთვის მატებლის, შკაფების და საქმეების გადტანას ახლა კიდევ მოაჯრითაც ხომ უნდა გაიყო დაბნაში და მარტო სედამითი დათმობაც გამართოველთვის მოუხურსებელია, რადგანც დაბნასი მოწეობას ვეღარ მოასწრობენ.

წარმოდგენების დროს ერთი კვირით შიინც რეპტიციება სწარმოებდა ხოლმე სცენასზე და ამის შემდეგ ბიესების დადგმა ხომ შეუძლებელია; სახოგადო კრებებისთვისაც სრულიად დაბნაში მისი კარები და ამხანაგობა იმ სახოგადო დაწესებულებაში ე. ო. ამს-ბის გამოკვობა არავითარი ანგარიში არ გაუწია სახოგადოკრივ აზრს, აზრ საქველმოქმედო დაწესებულებებს და თავის შემცდარს და, შეიძლება, ცალ მხრივ შეხელულებას ვეღადფერი ანაცვალო...

დავიწყებულა

ქ ა რ თ უ ლ ი მ უ ს ი კ ა

(სიმღერა ვალოზა)

(გაგრძელება იხ. „თ. დ. ც. № 16)

ჩენი მუსიკის საქმეში პრესასაც მიუძღვის დანაშაულობა. არა ერთხელ ყოფილა, რომ ქართულ სიმღერა-ვალოზასთან ახლო მდგომ პირებს, ან ძველ ვალოზის მკლანდებს ქართული მუსიკის შესახებ წერილები მიუტანიათ ჩვენებურ რედაქციებში, რომელთაც სრულიად უმიზნოდ არ დაუბეჭდიათ.

ხშირად ესეც ყოფილა, რომ იმავე რედაქციებს იმისთანა პირებისათვის გამოუცხოზინებიათ წერილები და კრიტიკული განხილვანი მუსიკაზე, რომელთაც არც კი იციან—მუსიკა „ხელოვნებაა, თუ სხვა რაში?“

ამ უცოდინარობას თვით წერილების ავტორნი გადმოგვცემენ ასე: „თუმცა ჩვენ ამ საქმეში სპეციალისტნი (ე. ი. მუსიკის მკოდნენი) არა ვართ, მაგრამ ჩინებულად ვითარდება ქართული მუსიკა!“

ქართულ მუსიკის ყალბ ჭირისუფალთა, სუსტ დამფასებელ-კრიტიკოსთა არსებობა ნათელ ჰყოფს იმ გარემოებას, რომ ჩენი მუსიკა ყალბსავე განვითარების გზას ადგია, ვერ იტარებს თავის განვითარებაში მშობლიურ ნავერწყალს, ბუნებრივ კენესა-ვაება-ნეტარებას.

ეს გარემოება-კი საკმარისად ჰმოწმობს, რომ ჩვენში ამ ხელოვნების დარგი აბუჩად არის ადგებული, უყურადღებოდ მიტოვებული.

ჩვენს ახალგაზობაზე ხომ მეტია ლაპარაკი; მას ქართულ სიმღერა-ვალოზის შესწავლისა და შეთვისების არავითარი ხალისი და პატივისცემა არა აქვს. უმრავლესობას ქართულ სიმღერა-ვალოზის გემოვნება შერყენილი აქვს. იშვიათად შეხვდებით ქართველ ახალგაზდას ქართულად მომღერალს, ან მგალობელს. მას უფრო აინტერესებს ოპერებისნაირი სიმღერები, რომანსები, გიტარა, მანდალინები, ვიდრე მშობლიური მუსიკა.

ჩვენში ათას ახალგაზდაში ერთი თუ გამოერევა, რომ ამ დარგის პატივის მცემელი იყვეს, როდესაც სხვა ქვეყნებში მთელი ახალგაზობა და მოხუცებულებიც კი გატაცებულ-

ნი არიან და ვალდებულნიც ემსახურონ ამ კეთილშობილურ საქმეს.

ვერ წარმომიდგენია აგრეთვე, რა გავალი უნდა ჰქონდეს ჩვენში ნაადრევ ქართულ ოპერებსაც, როდესაც ჩვენ ჯერ მოუშვადებელი ვართ?! როგორ უნდა დაეფასოს ეს რთული ნაწარმოები, როდესაც არა გვაქვს მოსმენილი მეთათვისედი ნაწილი, ჯერ შეუჯერებელ, გადაუღებელ და გაუფრცხვებელ ჩვენს ხალხსა და საზოგადოებაში მრავალფეროვანი სიმღერა-სავალოზებისა, რომ ვიცნობთ იმ ოპერებში მშობლიურ მუსიკის ჰანგებიც ესეთკვამთ: „ჰო, ეს ქართული ოპერა არის, ქართულ ჰანგებლად ამღებულნი...“

ეს ოპერებიც, ვიდრე ს.ხალხოსიმღერა-სავალოზების საქმე არ იქნება წესიერად დაყენებული და, რაც შეიძლება, უცვლელად გაგრცხვებული, რომ ჩვენმა გემო-გადაჩეგულმა საზოგადოებამ შეითვისოს და შეიტკბოს მშობლიურ ჰანგების გემოვნება—სული, —არ არის დასაჯერებელი, რომ ეს ოპერები სავსებით იყოს შეზავებული-შეჭმენილი მშობლიურ კილოებით: და აკი ამიტომაც მათ მიერ დამუშავებულ სიმღერა-სავალოზლებს ევროპიულ-რუსული გავლენის დალი აზის და ქართულ ნიშანწყალი ნაკლებათ ეტყობათ.

აი მაგალითიც:

ამ რამოდენიმე ხნის წინად თბილისში ქართულ კონცერტებზე ერთ არაგვისპირელ კეთილშობილ პირს, რომელიც დიდი მოტრფიალდა ამ საქმისა, ზედმიწევნით მკოდნე ძველ ქართულ სიმღერებისა და ს უკეთესო მომღერალი, მოუხმენია ერთ-ერთ ჩვენ კომპოზიტორის მიერ დამუშავებული „სუფრუღი“, (ეს სუფრული შესანიშნავი სიმღერაა, რომელსაც გლეხები ასრულებდენ ჩინებულად არაგვისპირში). უყვირა ამ აღამიანს და გულნატკენი იძახდა (როდესაც ამავე დროს ჩენი მოწინავე საზოგადოება აღტაცებით ისმენდა ამ შეტკლილ სიმღერას):

— აამას ჰქვიაან განვითარება ჩენი მუსიკისაჲ?! „თუ ყველა ქართული სიმღერები ესეა დამუშავებული და შემდგეშიაც ასე დაამუშავებენ, რადა გინდა? „ავიშენდა ოჯახი“-ო?!

— თუ არ გაგიგონით, ბატონებო, იცნებთ თუ არა, ესაა „მუსიკის კონცერტები“; თუ გნებავთ მისმინეთ, თუ არა და — რა არის, რა გაგიხიდათ ის ძველი, უშნო, ტეტრული სიმღერები და დიკანსური უღაზათო გალობაო, უნდა ახალი რამ შევიტანოთ ამ დარგში, აუცილებელი საჭიროა ევროპიული გემოვნებაზე გარდაქმნა ჩვენი სიმღერა-გალობისა, ამნიჩიო მოთხოვნილებათ; ჩვენი ხალხი, საზოგადოება განათლებისაკენ მიისწრაფის ჩქარის ნაბიჯით, ეს საქმეც არ უნდა ჩამორჩეს, თორემ ჩვენი მუსიკა სულ მოისპობაა-ო! მიუხედავად პირში იმ დარბაისელ არაგვისპირელი-სათვის თურმე გვერდით მგლომ ვილატას

მიხელ კახსაძე

აღ. იმედაშვილის ჰამლეტი სახალხო სახლში, ორშაბათს, 2 მაისს, ზოგაერთეს, კერძოდ წოდებულ „ღამეისებლებს“, არ მოეწონათ და ეს უმთავრესად იმიტომ, რომ ბევრი მათგანი შეპყრდაა ღაღო შესხაშვილის ჰამლეტს და შეორტე იმიტომ, რომ ახლ. იმედაშვილმა ჰამლეტის განიროვნებაში დიდი თავისებურება გამოიჩინა, თავისებურად წარმოგვიდგინა, როგორც კატეხეულად ისე შინაგანად: სწავთა ჰამლეტი თუ თითქო არა მიწიერია, რადან მისტერო-სა-ოტურებო სტატუსი, ახ. იმედაშვილის ჰამლეტი ნამდვილი სორტ-შესხმული ხინაგუნებაა... ნაკლი აქვს, მაგრამ ვერ ვიტყვით, რომ მისხიობს არ ვემუშავონ და ახალს არანს გვაძლევენ. ჩვენის აზრით, შეეფუტებოდა ჰამლეტის თითქმის ოტამეშხანება, — იგი ხომ უოვედ მხრავ რეჟუდა: არისტოკრატებში, ტანის წგრანდილო მოძრაობა, ხმის სიფაფუქი, სულის სინახე და სს. მისი ნიშნობილიყო თვისება, მისხიობს კიდევ დიდი მუშაობა დასჭირდება ჰამლეტის საესებით განსახიერებლად, ხოლო იგი რომ დაკვირვებულად მისხიობა და შექსნიდის მინობიტ-ჰუმე დატე-მტეცია. მაგრამ ეს არა კმარა, — საჭიროა შე-

დგეტი ნაბიჯი: იუდიოს კეისარი, მკბეტი... აი, რას ვეღოთ მისგან.

საუტხოგო იყო ტანო აბაშიძე (ოფელია)... გ. გუდუგაშვილი (შოლომიუსი) და გ. გუნია (პირველი შესაფუგე) დირეჟუდა ასრულებდენ ნაკონს რთლებს. აღსანიშნავია გ. რეჟე ასაღვასდა მისხიობათ მ. საჩუღის, მ. გომეღაურას (კედლეტერს და რთუნერს); ნ. გვარამის (პირველი აქტიორი) და მ. კორმეღის (ლეტეტი) დაკვირვებული თამაში. განსაკუთრებით მოგვეწონა მ. ხონელი, აი, ვის დაემუშავებინა რთლი. მაგრამ ცოტა ცადამეღება კი ენებოდა.

წარმოდგენის აუარებელი ხალხი დაესწრო. წინა-ძღვარი

ახალ კლუბში ქართ. მისხიობანი უოვედ სუთშაბათობით ქართულ კომედი-გოდეგელებს სდებენ. საზოგადოება მუდამ აუარებელი ესწრება. საჭიროა უფრო სერიოზიული ზეესები დასდგან სადმე.

ლ-ი

ბ. დეაზუში (გურიას, 17/IV, აღგილობრივმა სცენის მოყვარებმა ამავე სოფლის სამონისტრო სკოლის დარბაზში დასდგეს „მეორე კანი“, ღ. მ. მოქ. „ბიუჟი“, კომ. 2 მოქ. დრამამ ვერ დასტოვა კარგი შთაბეჭდილება: თითქმის არც ერთმა მონაწილეთაგანმა როლი არ იცოდა, ყველა სულელობის მისხიობადა და მიგან ელოდა ხსნას. აკლდათ სახის მეტყველება. გულდასმით შესრულა თავისი პარტა როლი ქ-მა ქ. ვადატორიასამ (ვერა), თავის ადგილზედ იყო აგრედე ნ. ლონტი (ნესტორი). სცენარიუსიც ვერ ირჯებოდა როგორც სატირო იყო. „ბიუჟი“-ში თითქმის ყველა მოთამაშემ ჩინებულად შეასრულა თავისი როლი... მშენიერი იყო ბ. ნიკოლაიშვილი (რეჟანი), კარგი მ. ჯანბიძე (ელიასბელი), მოლოდინს გადააბარა მ. სალაქვიძე (ალეკო), რომლის მოზდენილმა თამაშმა ხანგრძლივი ტაში გამოიწვია. მთ მხარს უმშენებდენ ნ. ლონტი (გაპარა) და ა. ვადატორია (კრეტი). კომედია საერთოდ კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა.

წარმოდგენა გვიან დაიწყო (10 ს) და ნაშუალამევის ორ საათამდის გასტანა... უსურებ მომავალში უფრო დაკვირვებით მომზადებას

ხაიმი შვეგერმანი

ბ. ზრომაში კვირას, 1/IV, აღგილობრივ სამიოთხეველის სასარგებლოდ „ზრომა-ლაგოდისს“ სცენის მოყვარეთა წრემ წარმოადგინა „გაბატონებულ მახუარი“ და „უბედური დღე“; წარმოდგენამ საერთოდ მწყობრად ჩაიარა; განსაკუთრებით კარგად ასრულებდენ თავიანთ როლებს „უბედურ დღეში“ მატრონია

და გოგია, ყომა სუსტობდა—კილა არ ჰქონდა ურთი-
ული. წარმოდგენას დიდადი ხალხი დაესწრო და ნა-
სამიფრებოც დაიწყო; წმინდა შემოსავალი დარჩა
85 მ. და 59 კ.; იგივე წრე ახლო მომავალში აპირებს
წარმოდგენის გამართვას ლავოდნში. გრი-გრი

ბ. ბათუმში, 1 მაისს, ადგილობრივ საეროე-
ლოში კ. სოფოი ნიკ. ნავაშისის, ნინო დ. ქეიძის,
დარო კეკელიძისა და ბ-ნ გრ. ლ. ელიავას შეთავაზო-
ბით გაიმართა თამარობა. საღამოს დაწყებისას ბ. ილ.
ივ. ფეაქაძემ წაიკითხა გრეკელი ლექსითა თამარის შე-
ნახვებ, რასაც მოჰყვა სცენები, ლექსები და სიმღერები.
საღამოს ხალხი ბევრი დაესწრო იმისდა მიუხედავად,
რომ მისთვის სამხალისი ზემოხსენებულ პირობაგან და-
შოუკიდებელ მიზეზთა გამო გვიან დაიწყო... წმინდა
შეგონებულ 500 მ-ლის გაგზავნა ქ-ნ ან წერეთლისას
მომავალ ქართულ საოსტატო დედთა სემინარიის ფონ-
დის სასარგებლოდ. 9 იენისისთვის განზრახულია აკა-
კის საღამო გაიმართოს. დამსწრე

წვრილი ახგებეი

◆ **მსახიობ-რეჟისორი ვ. შალიკაშვილი**
სახეშიდან თბილისს დაბრუნდა. მოკეთებულა.

◆ **ალ. ალ. მახშირვილის** მონაწილეობით
17 მაისს სახალხო სახლში წარმოდგენილ იქნება
„ურთელ აკოსტა“.

◆ **ახალი პიენის** „ურთის სისხლის“ როლები
უკვე გაანაწილეს და პიენის მზადებას შეუდგნენ. აგნე-
სა რაულს შესარულებს ნ. დავითაშვილი, ტიბოს—
ი. ზარდლიშვილი. პიენის დასტავა ქ. ანდრონიკა-
შვილი, გამგებოს დ. ახვლედიანისა და კნ. ვ. წერეთ-
ლისა.

◆ **ალ. ივ. სუმბათაშვილი-იუზიფა** კვი-
რას, 8 მაისს, სახაზინო თეატრში მონაწილეობა მი-
იღო პირველ საგასტროლო წარმოდგენაში. დაიდგა
მისივე პიესა „ციხის საიდუმლო“, რომელშიაც ალ.
სუმბათაშვილმა დიდი ნიჭიერებით განასაზღვრა პოლ-
კოვნიკ ოლტრინის როლი. საზოგადოებრივ აღწერაოვანე-
ბით მიგება, მიაბრუნეს ორი დაფნის გვირგვინი და
თა-გულბობი.

◆ **ქართულმა მსახიობებმა** ა. ი. სუმბათა-
შვილს დაფნის გვირგვინი მიაბრუნეს წითელ ლენტით
შემდეგი წარწერით: „ხელოვნების ქურუმსა და ჩვენს
სიამყეს ა. ი. სუმბათაშვილს“.

◆ **ახალბაზად მყარბაზ**, ალ. გეარსიძემ
და წერ სამ მოკმედეგბიანი კომედია „ქვეყნის მარლი“.

◆ **ს. აბაშვილი** სწერს მოზილ პოემას. მეო-
რე ნაწილ უკვე დაწერილი აქვს.

◆ **ირ. ევლოშვილი** დაკრძალვამც ფართო
ხალხურ-ეროვნული ბასიათი მიიღო. მთელი კვირის გან-
მავლობაში ქაშვეთის ეკლესიაში პანაშვილებზე დიდ-
ძალი ხალხი ესწრებოდა. დაკრძალვის დღეს ეკლესია-
ში სიტყვები წარმოთქმეს დკ. ცინცაძემ, ანტონ

გვისკოპოსმა, ეკლესიის გალავანში პირველი სიტყვა—
ივ. გომართვიანი, ნეორეონის ქართველ გზარელთა
რამბინა ბაბალომა. ორივე სიტყვა ძლიერ შეფონა ხალხს.

შემდეგ მიცვალბებულის კუბო სააკითი ხელთ მსაყე-
ნა ხალხმა. სააკე შემკული იყო ვარდ-ყვილებით.
სახალხო სახლთან სიტყვა წარმო- თქვა ტრამეის მუშაია
წარმომადგენელმა, გ. სულაველიძემ, აქვე—შეინ-
ერი ლექსით მიმართა მიკვლბებულს გვოსანს ბ. აბს-
პირელმა. იუნკერთა სკოლასთან შეეგება ჩუტკრაშვილის
ქალ-ვაეთა მგალობელთა გუნდი. სამარგმოს სიტყვით
წარმოსთქვეს: შლ. ი. მირიანაშვილმა, სოსხმის მეო-
რავამა ნ. თვედგირიძემ, ფარმაცვეტთა წარმომადგენელ-
მა, ვ. კულულაშვილმა, მოწაფემ გ. ვსაძემ, მუშა
იოსელიანმა, ყველა სიტყვა შინაარსიანი იყო და გრძი-
ბით ნათქვამი. სიტყვის მიქველბა მსურველი ბევრი
იყო. მაგრამ უკვე ბუნებაც სტეროდა—წვიმიმ წამოუ-
შინა და სიტყვის მიქმელთა რიცხვიც შეამცირეს. და-
ესწრენ წოდებათა, ლიტერატურისა და სხ. წარმომად-
გენელნი და მრავალი ხალხი. მგოსანი დიკაძალა დი-
დუბის პათეონში, ვეჯე-შეშველას გვერით.

◆ „**სუცო სიხაშვითა ლეჰსიონი**“—სთიხს მი-
ვილთ 25 მ. თბილისის გამანაწილებელ პუნქტში შე-
კრებილი.

◆ **სახალხო მყარლის** მ. ლელაშვილის გარ-
დაცვლებიდან წლის თავის შესრულების გამო დღეს,
15 მაისს, 11 საათე უკვირა წმ. ნინოს ეკლესიაში
გადახდილ იქნება პანაშვიდი.

◆ **მსულამანთა აუდიტორიაში** შაბათ, 21
მაისს წარმოდგენილი იქნება „დამარცხებულნი“ ნ. მოკ-
დრ. ირთველის. მოგება გადაეცემა ქართ. კულტ.
მოყვ. საზ. ქართ. მოღვაწე. ავარაკის ასოშენებლად.

◆ **ქართულმა მსახიობმა** გასულ კვირას იფ-
ნენ დავით გარეჯის მონასტერში და გადასწყვიტეს
რამდენიმე ფრესკის გადმოღება.

◆ **ნაპალდაშის თეატრში** დღეს კ. ყიფიანის
მონაწილეობით წრის რეჟისორის ს. გოჯაშვილის სა-
ბენფისოლ წარმოდგენილ იქნება „სამშობლო“.

◆ **თეატრ „ამლბაკ-პალაში“** დღეს, 15
მაისს, შუადღის 1 ს. აღკვეთილბ სკენის მიყვარულ-
თა დახმარებით სვეტიან ხიმშელის თონსობით
გაიმართება წარმოდგენა.

◆ **ს. აბაშვილის** და ვ. შალიკაშვილის სა-
სარგებლოდ—მივილთ ნიკო სიხარულიძისგან ხაშურ-
ში ნაცნობთა შორის შეკრებილი 46 მ. 30 კ.

◆ **ბათუმში** 15 მაისს, სკენის მოყვ. წრის
მიერ, ა. კავთელიას და ი. ბარველის მონაწილეობით
წარმოდგენილი იქნება ირთველის „ბუნდური დღე“.

◆ **თბ. იმპერ. ნიქოლოზ II სახელობის**
საქომეკციო სასწავლებელში წელს 38 მოწაფეთა
შორის ექვსმა ქართველმა დაამთავრა კურსი: 1) გ.
ელიბერიძემ (გერცხლის მედალი და კომერციის კანდი-
დატი), 2) ივ. მახარაძემ, 3) ს. უყვიაშვილმა, 4) დ.
გურგენიძემ, 5) ი. ხუციშვილმა და 6) კ. გეტბანმა
(გერცხლის მედალი და კომერციის კანდიდატი).

რედაქტორ-გამომგებეკი ანნა იმელაშვილისა

სახალხო სახლი

ოთხშაბათს 1 ივნისს ქართულ დრამატ. დასის მხა-
ნიობა მონაწილეობით **ი. ზარდლიშვილი**
გამართავს წარმოდგენას. წარმოდგენილი იქნება
შირველად ქართულ სტენაზე პერნსტეინის ჰაესა
დრამა 3 მ. თარგ. შალვა ლალიანი.
აგენსას რუდს შეასრულებს **ნ. დავითაშვილი**,
ტიზოს — **ი. ზარდლიშვილი**.
ადგილების ფასი ყველასთვის ხელმისაწვდენია
დასაწყისი საღამოს 8 1/2 ს. ბილეთები იყიდება
რეისორი **კ. ანდრონიკაშვილი**
გამ. დ. ახვლედიანი **კნ. ელ. წერეთელი** ა

ურჩიის სიხსლი

განი ყოგონს

„სახლი კლუბი“

ერთი კვირის პროგრამა 15 - 22 მაის.

ორშაბათი — სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორკ.

სამშაბათი — სოფუხო საღამო; ორკესტრი

ოთხშაბათი — სინემატოგრაფი; სიმებიანი ორკ.

ხუთშაბ. — ქართული წარმოდგენა (ფლასოდ);

პარასკ. — სინემატოგრაფი, ორკესტრი.

შაბათი — ოპერეტა.

კვირა — ორკესტრი; სინემატოგრაფი.

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9 საათ.,
წარმოდგენისა და სინემატოგრ. საღ. 8 ს.
შესასვლელი ფასი ჩვეულებრივია, მხოლოდ
სამშაბათსა და შაბათს იხდინა; მანდილოს-
ნები და სტუდენტები (ფორმაში) 65 კ.
მაჰკაცები 1—05 კ.

ნაკალაძის თეატრი

კვირას 11 მაისს

ნაძალადეის სცენის მოყვარეთა და მსახიობ
კ. ყიფიანის მონაწ. წარმოდგენილი იქნება

სამყოფლო

დრამა 5 მოქ. დ. ერისთავისა
დასაწყისი საღამოს 8 ს.

ადგილების ფასი 20 კაპ. 40 კაპ.
მოთხოვნი გაშვებულყოფ.

რეისორი **ს. გოგაშვილი**.

თეატრი „ავლაპარაკლანი“

კვირას, 15 მაისს სევერიან-ხიმშელის თაოსნობით
ადგილობრივ სცენის მოყვარეთა მიერ წარმოდგენი-
ლი იქნება:

1 ბატონი და ყმა

დრამა 5 მოქ. ნაწილად
დალიანისა.

2 დივერტისმენტი

(სიტყვა ავლა-
პარისა და ზარ-
ფუზის შესახებ, ლექსები, სცენები, სიმღერები)

3 ოთხი იმერელი

მეტად მხარბული
კომედია დ. მესხისა

მონაწილეობენ: ქანი მარგველაშვილი; შ.ბ. ასათიანი,
ბერიძე, მგალობლიშვილი, სულუხანიშვილი, საოლუა,
თავდგირიძე, კიკინაძე, ქუდიძე, წყიძე, ჰაბის, გილა,
ხიმშელი და სს.

დასაწყისი 1 ს. ადგილების ფასი 25 კაპან 1 მ-15 კაპ
რეე. **ალ. თავდგირიძე** გამგე დ. **გოციანიძე**.

სახალხო სახლი

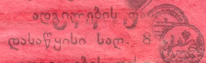
სამშაბათს, 17 მაისს, 1916 წ. ქართ. დრამ. დრამ.
დასის მიერ **ელ. მესხი** შვილის მონაწილეობით

ურჩიელ პიროვნება

დასაწყისი საღამოს 8 1/2 ს. ბილეთები იყიდება
რეისორი **კ. ანდრონიკაშვილი**

თავილისვი

„თეატრი და ცხოვრება“
 ჯიქია გვურდიანი ნან., ნახევ.:—30 მ. ექვთ.,—15 მ. მურგი.—8 მ.
 ტყ. წინ—100 მ. უკან—70 მ. ჯიქია გვურდიანი ქალ. ქალ. კარ. ექვთ., მოკვ.
 Inf. Red. „Teatri da Cxovreba“ loc. Imedashvili.

უკვე იბეჭდება
 ვეკლასათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

უცხო სიყვართა სრული ლექსიკონი

ანუ ქართულს ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება

შედგენილი იოსებ იმედაშვილმა მიერ

მეორედ შეესწავილი (პირველ გამოცემაზე ბევრად გადიდებული) წიგნი ახსნა-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათაგან (ფრანგულ, ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანბანი წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, ჩამული ინგლისურ საუკეთესო კლენკორის ყდაში, მოქოლიდ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგერის პირველი ასოები.

ხელისმომწერთათვის გაგზავნილ დროს ორი (2) მანათი (ფულის გადახდა შედეგით) შეიძლება; ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენი—წიგნი გამოსვლის ვაის ახალ ხელის მომწერთათვის 2 მან. 50 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება: ეურ. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში „სორაპანი“ ან სტამბაში. ფოსტით: Тифлисъ, Ред. „Театри да Цховреба“ ос. Имедашвили.

1916 მიიღება ხელის მოწერა 1916

ყოველკვირეული სათეატრო, სალიტერატურო, სახელგერო-სამხატვრო, საზოგადოებრივ შინაარის სწრაბთმზინანი უფრული იშვრისსტული განუყოფლებით, შარებებით და კარიკატურებით

ფლიურად იმითხმ
 ფლიურადი გამომცემისა მომთხა
 1916 წელსად გამოვა

ჩვეულებრივი სრული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით, სახელმძღვანელო და გაზრდა მწერალთა მონაწილეობით.

უფრული პარტიათა გარშევა, პროგრესული შემარბულლებისა უფრული ხუთასამდე სწრაბთ დაიბეჭდება

ფასი: წლიურად ისევ 5 მ., ნახევ. წლით—3 მ. უფრის შემოტანა ნაწულ-ნაწილადაც შეიძლება. ხელის მოწერის დროს—2 მ. მისშე—2 მ. ენკენისთვის 1 მ. ვინც მთელი წლის გადასახადს ამ თავითვე შეწყობიანს, კრისტეშ-ნისთვის ნომრებით გავგზავნიება.

ხელის მოწერა მიიღება: „სორაპანი“ სტამბაში (მედათოვის კუჩმ. № 1, ვორონცოვის პატარა ხლის ყურში, მუზან-ბატონის სახ.) იოსებ იმედაშვილთან დღითი 9—2 ს. სთ. 3—7 ს. ფოსტით: Тифлисъ, ред. „Театри да Цховреба“—loc. Имедашвили. ტელეფონი № 15—41.

ფლიურად
 5 მან.
 ნახ. ფლ.
 3 მან.

რედაქცია-გამომცემელი ანნი იმედაშვილი